

VLOGA DENARJA v našem gospodarstvu

Denar je posrednik v izmenjavi blaga.
Dokler je bil sistem živinskih kart in obveznega odkupa, je bila vloga denarja, podrejenega pomena. Delitev in izmenjava materialnih dobrin, to je blaga, je bila v glavnem z administrativnimi ukrepi. Denar je veljal pri delitvi in izmenjavi blaga le za nujno potrebno zlo. Denar je bil v tem času omalovaževan, podcenjevan. Čeno se je blago in konkretna nakazila za blago in material. Zato se je velikokrat slišal glas: Ni vaš denar, vaš je je material, s čimer se je hotelo reči: Če je material, je tudi denar. To je sicer deloma res, toda zaveza in napačno predstavo o denarju, češ da je le kosček papirja, kar pa, dokler obstajajo blagovno-denarni odnosi, se lahko kruto mašuje.

Naši novi gospodarski ukrepi so to mišljenje postavili na glavo. Sistem živinskih kart in obveznega odkupa se je moral umakniti prostemu trgovanju. Zakon ponudbe in povpraševanja določa ceno in s tem izmenjavo blaga, materiala. Prodajalec in kupec si stojita na trgu nasproti, eden z blagom, drugi z denarjem. Prodajalec išče denar, a kupec blago. Ko so o ceni sporazumeli, pride vsak na svoj račun: kupec dobi blago, a prodajalec denar — brez vsakršnih nakazil, kart ali kakršnegakoli prisiljevanja ali administrativnega razdeljevanja. Normalno vsak od njiju smatra, da ni ničesar izgubil. Vsak od njiju je prišel do uporabne vrednosti, po kateri je čutil potrebo. Denar nastopa tu dejansko kot samostojen ekvivalent blaga. S tem se je denar osamosvojil in ogromno pridobil na svojem gospodarskem pomenu in vlogi.

Gospodarstvo se ne vodi več administrativno. Doba birokratičnih planov je minula. Vse gospodarstvo brez izjeme je vključeno v tržni mehanizem zakona ponudbe in povpraševanja. V samem vodstvu in upravljanju gospodarskih podjetij prevzemajo delavski svetovi in delavski upravni odbori odločilno besedo. Nastopa preizkušnja sposobnosti gospodarjenja. Termometer te preizkušnje je gospodarski račun. Gospodarski račun je metoda vodstva in upravljanja gospodarstva, ki celotno gospodarsko delavnost podjetja moči z vidika dohodkov in izdatkov, izraženih v denarju, in njihovega medsebojnega obnašanja, salda. Denar je torej sredstvo, katerega se poslužuje gospodarski račun.

Z uvedbo gospodarskega računa v naše gospodarstvo je postal denar edino merilo gospodarske sposobnosti in gospodarske moči podjetja. V denarju se izraža vse. V njem se izraža material, plača, obraba, gradnja, strojevi, opredela, instalacije, rezila itd. V denarju se izraža dobiček ali izguba podjetja. Denar je postal skupni imenovalec za vsako blago in neblagovno uslugo. Ne več karta in nakazilo, marveč denar sam je neposredno sredstvo, s katerim se more dobiti vsako drugo blago.

Zato je treba denarju in njegovega obkupa posvetiti posebno pažnjo in skrb. Ni vseeno, koliko denarja je v obtoku. V obtoku sme in mora biti le toliko denarja, kolikor ga je potrebno, da se redna in normalna izmenjava blaga omogoča. Pri tem pa je treba poudariti, da je plačevanje z gotovino zastarela način plačevanja. V modernem svetu se pretežno del blagovne izmenjave vrši ali s krediti (z menicami) ali se plačuje s tekočim računom virmanskim potom. S tem se potreba po gotovini na eni strani ogromno zmanjša, na drugi strani pa se sama blagovna izmenjava zelo pospeši. Vsaka gospodarska razvita država stremi, da se blagovna izmenjava vrši v čim večji meri brez uporabe gotovine. Denar se pojavlja v prometu le toliko, kolikor je najnujnejše potrebno, da se opravi vstopna plačila, ki jih ni mogoče nadomestiti s kreditom, predvsem z menicami, ali z virmanom. To so predvsem izplačila plač in drugih drobnih plačil dnevnega življenja.

V tem pogledu imajo odločilno nalogo denarni zavodi in podjetja. Denarni zavodi morajo vestno spremljati obtoke denarja in gotovino izdajati le tam, toliko in tolikrat, kot je to nujno potrebno in gospodarsko upravičeno. V vseh drugih primerih pa morajo odklanjati izdajo gotovine. Zavedati se je treba, da je denar predstavnik blaga, v katerem je opredeljeno družbeno potrebno abstraktno delo, ki daje blagu menjalno vrednost. Denar je torej predstavnik z delom ustvarjene vrednosti in se je treba čuvati kot vsako blago. Obenem pa morajo denarni zavodi skrbeti, da gotovina ne obliči v zapletenih možnosti in starih navadah, nego da se po opravi plačila blaga, blaga ali neblagovnih uslug čim prej vrne nazaj v denarni zavod, od koder je izšel.

Podobno tudi gospodarska podjetja morajo s svoje strani skrbeti, da se gotovina v njihovih blaginah ne kopiči več, kot je za take okoliščine nujno potrebno. Gotovina podjetij mora nenehno krožiti preko denarnega zavoda, s katerim posluje. Vsako čezmerno kopičenje gotovine v blaginah podjetij je škodljivo za podjetja in za skupnost. V tem pogledu morajo tudi delavski svetovi poskrbeti, da se v njih podjetjih odvajanje gotovine v denarni zavod čimprej vrne in napravi red pri uporabi gotovine.

Tudi gotovina, ki je v rokah privatalikov, ne sme obliči v njihovih žepih, denarnicah ali hišnih blaginah. Obstojne obrestne stopnje zagotavljajo privatalcem vlaganje denarnih vlog pri naših denarnih zavodih lepe dohodke. Zlasti tisti privatalniki, ki imajo opravke z večji promet gotovine, bi morali polnopravno odvisno gotovino pri najbližnjem denarnem zavodu. To zahteva njihova dolžnost do skupnosti, od katere živijo. To velja v prvi vrsti za obrtnike.

MARŠAL TITO JE GOVORIL V RANKOVIČEVEM IN V ZAGREBU

Zgradili bomo tisto, kar je napisano na naši zastavi socializem, srečno bodočnost sedanjim in bodočim rodovom

Bomo s tistimi, ki so z nami in proti tistim, ki so proti nam

ne le v srcih in mislih bili za veliko Sovjetsko zvezo, ker ji želijo zmagati, temveč so tudi skupno z njo trpeli in kravali. Kaj pa se dogaja sedaj? Donajša se, da ti ljudje celo na znanstvenem področju maliciozo

stvariti tisto, česar oni niso bili sposobni ustvariti oziroma niso hoteli. Tako je in nikakor drugače. Mi jim ne moremo sporočiti ničesar drugega kot to, naj nas že enkrat pustijo pri miru. Lahko jim samo rečemo, da od njih ničesar ne zahtevamo, ker nismo, da nikomur nič ne dajo, če pri tem ne morejo desetkrat več vzeti.

Tovariši, prekinili smo tiste stike z njimi v tistem hipu, ko smo videli njihove karte, ko smo videli, kaj hočejo z nami in ubrali smo svojo lastno pot. Gradimo tisto, kar je napisano na naši zastavi — socializem, srečno bodočnost sedanjim in bodočim rodovom, oni pa naj gredo po svoji poti in naj se ne umesajo v naše notranje zadeve.

Ko je maršal Tito govoril o naši sedanjosti je med drugim dejal, da smo se po osvoboditvi lotili urešitve nalog, ki so se težje, kot je bil ogroženi boj, to naloge pa zdaj uspešno in vsakodnevno, čeprav le težko in postopoma, urešujemo, zmagujemo in jo bomo tudi zmogli.

Maršal Tito je dalje v svojem govoru dejal: Sedaj bi vam rad povedal nekaj besed o problemu, ki je danes predmet razpravljanja po vsej naši državi, na vasi in v mestu. To so razni naši ukrepi, decentralizacija itd. To so ukrepi, iz katerih lahko vidimo, da zasledujemo to, da bi se upravljanje vse panog našega družbenega in gospodarskega življenja kar najbolj približalo ljudstvu, da le-to samo sodeluje pri tem, to je, da uprava ni centralistična, birokratična.

Toda poleg teh ukrepov izdajamo tudi druge. Vzemimo kot primer naš nov plačilni sistem. Ta je nujno potreben ukrep, ki zahteva tudi nov zakon o izračunu in upravljanju delavcem, prav tako pa tudi finančni zakon, ki bo izdan v tej zvezi. Zakaj gre tu? Gre za to, da ukinjamo bone in živilske nakaznice in prehajamo s preprosto ljudjo po prostem trgu. Zakaj to delamo? Zato, ker že danes razpolagamo z zadostnim skladom potrošnega blaga, da bi se lahko vsako prebivalstvo s prostega trga. Novi plačilni sistem

Prispevajmo za Rdeči križ

sestoji v tem, da dobivajo ljudje namesta bonov in nakaznic denar. Potemtakem ne gre tu za to, da gremo v inflacijo kakor to nekateri pripovedujejo. Tu ni inflacije, saj ne dajemo nič več, saj ne tiskamo nič več denarja, kot ga je bilo doslej, pri tem mislimo na denar ter bone in nakaznice, ker so bili tako boni, kakor nakaznice denarna sredstva.

Dalje je gov. Tito v svojem govoru tudi povedal o naših državnih organizacijskih ukrepih, o prenosu oblasti na nižje organe in o drugih ukrepih za organizacijo in reorganizacijo oblasti.

Glede na propagando, ki jo izvajajo naši sovražniki je maršal Tito dejal: »Ko govorim o zlobojnosti, da imamo takšne in takšne težave, da se boje delavci uprsko in nočejo delati, ali ko rečimo v določenih krogih na zahodu pišejo in govorijo, da nimamo zaupanja pri kmetih, morate vedeti, vse to ni nič drugega kot poskus razbiti našo osnovno, na kateri se mora naša socialistična država razvijati in živeti. Ko pravijo na zahodu, da jim je na tem, da je Jugoslavija čvrsta in močna in da nam zavoljo tega dajejo pomoč, tedaj je v redu, da se umesajo v naše notranje zadeve, ko urejamo naše notranje življenje in naj nas pustijo pri miru, namesto da s propagando zastrupljajo naše ljudi, da jih odvracajo na te ali oni

način in da na nemogoč način kritizirajo ukrepe, ki jih izdaja naša država. To pomeni podirati našo hišo od zgoraj.

Tovariši, ne smete verjeti vsega, kar čujete po radiu, ker so tu zlohotne tendence. Bilo bi napak če bi nekdo mislil po pomoči, ki so nam jo dale Amerika, Anglija, Francija in druge zahodne države, da v teh državah, ki so nam prijateljsko naklonjene ni sovražnikov naše države. Le-ti so uspešni. Tu je v prvi vrsti katoliška cerkev — Vatikan, ki izpodkopa naše pozicije v vseh državah, ko zahtevamo pomoč, ki nam je potrebna. Proti nam delajo tudi vsi tisti elementi, ki so pobegli v tujino. Proti Jugoslaviji je tisoč različnih radijskih oddaj, in od tega 90% v informirajojskih državah. Zelo malo radijskih oddaj govori ugodno o nas, ugodno predvsem, kadar se pripravimo z Rusi in ko jim odgovorjamo tako ali drugače. Ko pa gre za naše konkretno življenje v naši socialistični gradnji, je tega ugodnega zelo malo. O tem govorijo tisti dobrohotni ljudje, ki prihajajo v našo državo in ki se s svojimi očmi prepričajo, kaj želimo doseči in kaj smo dosegli. Toda velikiški del ljudi, ki imajo v svojih rokah tisk in radio, govori na uso moč proti sedanjosti in takšni propagandi v naši državi in dela proti nam. Takšnim ljudem in takšni propagandi v tujini ne smete naslediti. Razlikujte prijateljsko od sovražne propagande in kakor ne verujete sovjetski propagandi, ne verujte tudi takšni zlohotni propagandi iz zahoda. Verujte tisto, kar vidite v svoji državi, in ne naslanjajte se na nikogar od zunaj. Ne nasledajte tistim, ki govorijo, da je to, kar gradimo, nič vredno in da bilo brskone boljše, če bi oni samo malo ugnali naše voditelje. Mi nismo ljudje, ki se dajo ugnati in nismo zato, ker tudi vi niste takšni.

Ob zaključku svojega govora je maršal Tito še dejal: »Ko pa vidi-mo našo zunanjo politiko, je ne vidimo tako iz kakšnih demagoških vzrokov ali zato, da bi dobili kar največ moči. Ne, takšno politiko vodimo zato, ker sodimo, da je edino pravilna in edino vredna socialistične države. Takšno politiko vodimo zato, ker vemo, da je edina takšna politika lahko koristna za kar največje zgradnje naše države. Takšno politiko vodimo edinele zaradi tega, ker vemo, da se velikiški del naprednega človeštva strinja s takšno politiko. S takšno politiko smo zmeraj na strani tistih, ki se s takšno politiko strinjajo in ki ne zahtevajo od nas ničesar, kar bi lahko okrnilo našo suverenost, tj. našo neodvisnost in naše gledanje na neokopirane odnose med narodi in državami. Naša politika bo takšna ostala. Mi bomo s tistimi, ki so z nami, in bomo proti tistim, ki so proti nam. To je naše geslo!«

Navedenjen poslušalec, ki spremlja vsak govor maršala Tita, se zdi, da je dosegel vrhunec na kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije v Zagrebu. V svojem govoru, ki ga je imel pred delegati na tem kongresu, je maršal Tito — večkrat prekinjen od poslušalcev — poudaril, da je Jugoslavija čvrsta in močna in da nam zavoljo tega dajejo pomoč, tedaj je v redu, da se umesajo v naše notranje zadeve, ko urejamo naše notranje življenje in naj nas pustijo pri miru, namesto da s propagando zastrupljajo naše ljudi, da jih odvracajo na te ali oni način, to pomeni podirati našo hišo od zgoraj.

Delegatov kongresa je maršal Tito med drugim dejal: »Ko govorimo o nalogah, ki nas čakajo, moramo imeti tu pred očmi tudi upravljanje odnosov naših delovnih ljudi do dela, do tovarne, v kateri delajo. Ko pride za delovni človek v tovarno, se mora zavedati, da je prišel v svojo tovarno, ki je tako rekoč tudi del njegove lastnine. Vnemanje vogel delovnih ljudi, ki prihajajo iz vasi, je najtežje rešljivi problem, ki ga mora reševati naša ljudska oblast, predvsem pa sindikati.«

(Nadaljevanje na 4. strani)

Etnična linija in vprašanje Trsta

Trst je za Slovence življenjskega pomena in najbolj naravno izhodišče na morje, pa je zaradi tega razumljivo, da je prav vprašanje Trsta v okviru STO za nas najvažnejše vprašanje. Gospodarsko in etnično vprašanje se tu med seboj prepletata. S Trstom rešujejo Slovence del svojega gospodarskega vprašanja obenem pa seveda tudi vprašanje slovenskega naroda, ki živi tu že najmanj tisoč let.

Italijanski imperialisti zelo radi govorijo o Italijanih v Trstu, pozabljajo pa, da živijo Slovenci strnjeno od Tržača vse do točke, kjer končujejo Barkovlje, da se strnjeno slovensko ozemlje poje začelja onstran Trsta, kjer imajo Slovenci že od nekdaj svoje važno gospodarsko in kulturno središče v Skednju. Najbolj ueno izmišljanje ne bi moglo služiti kot dokaz, da ozemlje, o katerem govorimo, ni slovensko. Ali naj se Slovenci temu važnemu ozemlju odrečejo? Bili bi res smešno in pomenilo bi nič manj kakor odrekati se svojemu življenjsko važnemu gospodarskemu ter kulturnemu središču, pomenilo bi sekanje udov od živga telesa. Da je vsa neposredna okolica Trsta slovenska prav tako ne more biti dvoma. Italijanstvo samega središča mesta Trsta Slovenci niso nikdar zanikali, pa čeprav je res, da živi v Trstu na desetstisoče imigrantov (regnicoli). Priključitev Trsta ter celotne okolice k Jugoslaviji, ki smo ga svojčas tako ostro postavljali, ni bila le v interesu Slovencev, temveč tudi italijanskega delovnega ljudstva v celoti.

Potrebno je, da podčrtujemo vprašanje Trsta, ker si morda že nekdo misli, da bi bilo dovolj, da Jugoslavija dobi jug. cono STO, ali pa, da vprašanje Trsta ne more biti več na dnevnem redu. Slovenci na Koprskem se čutilo sestavi del slovenskega naroda in se prav dobro zavedajo, da slovenski narod ne more mimo vprašanja Trsta. Kakor je zopet res, da si vsi tukajšnji Slovenci odkritosrečno želijo, da po vprašanju STO priso do pogajanj med Jugoslavijo ter Italijo, si po drugi strani tudi zamisljajo, da se ne bi mogli nikdar odreči Trstu. Pri morebitnih pogajanjih bi moralo biti prav vprašanje samega Trsta kot slovenskega gospodarskega ter kulturnega središča pač osrednje vprašanje.

Kakšne argumente pa bi v svoj prilog lahko navedli italijanski imperialisti? Ali živijo Italijani na STO strnjeno kakor Slovenci? Prav gotovo ne. Ali je Trst kako važno italijansko gospodarsko središče? To ni nikdar bilo. Italija ni nikdar gohotela na račun Trsta, opazalo se je celo obratno, da je Trst pod Italijo propadal, nadalje, da ima Italija na severnem Jadranu svoje gospodarsko središče v Benetkah. V Trstu avtonomsko narodna manjšina, Italijanski imperialisti zares ni imajo nikakršnih argumentov, ostaja le, kar bi radi prikrili, namreč težnja po imperialistični ekspan-ziji, kateri se še nečeto odreči, pa čeprav je ta politika doživela v zadnjih letih popoln zlom.

K rasti Trsta je v preteklosti resno doprinala le Avstrija, toda s sredstvi, ki so jih dajali na razpolago narodi v zaledju, Tržaško pristanišče je stalo 4 milijarde zlatih kron in morda prav toliko so stali 3 branovi (dighe), ki se razprostirajo pred pristaniščem samim. Mar je Italija dala kak vikek? Seveda ni. Ogromno bogastvo, ki je nakopičeno v Trstu, je brez dvoma trud narodov v zaledju, ki Trst rabi kot svoje gospodarsko središče (trgovina in industrija, ki je s takim središčem povezana). Ali naj ti narodi, ki jih je izkoristil ter zatiral italijanski imperializem, pristanejo sedaj na neke darove temu imperializmu? Italijanski iredentisti vseh variacij s kominformisti vred naj tega ne prikažejo! Tudi italjski Slovenci se dobro zavedajo, da je vprašanje Trsta pravo jedro vsakega vprašanja STO. Od tega, kar nam po pravici pritiče, ne bomo nikdar odstopili.

Pregled MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV

Pretekli teden je bil zelo bogat na dogodkih v svetu. Predvsem moramo poudariti, da je svet nekaj dni premleval eksplozijo druge atomske bombe v Sovjetski zvezi in Stalinove izjave v tej zvezi, ki so poudarile, da ima Sovjetska zveza miroljubne namene in da ima eksplozija bombe samo obrambni značaj proti nekelepo anglo-ameriškega napadalnega bloka.

Sploh je karakteristično, da sovjetski voditelji stalno navajajo vse njihove vojaške priprave kot obrambo, zapadne vojske, naštete na krsijo z najrazličnejšimi nazivi, kot osvobodje miru, napadalnost miroljubni svet, itd., čeprav je vse to svetu znano, da je prav Sovjetska zveza tista, ki s svojimi agresivnostjo že nekaj let nazaj ogroža svetovni mir in da tudi Zpad ni mogel sprito tega ostati križem rok. Naj navedemo samo primer Koreje, kjer je Moskva pahnila v bratomorno vojno severne Koreje, seveda za svoj račun. Najboljše dokaz sovjetske napadalnosti je pa Jugoslavija, katero nenehno ogroža Kremlj in njegovi sateliti že tri polna leta.

Stalinove izjave o miroljubnosti Sovjetske zveze so torej le pesek v oči in navadna kominformistična propaganda, ki pa ne zaleže ničesar več. Komaj se je poleglo razburjenje o krog sovjetske atomske bombe, je svetovno ozračje pretesel drug dogodek, in sicer nenaden korak Egipta, da odpove z Anglijo sporazum iz leta 1936, po katerem je imela Velika Britanija pravico držati svoje vojske posade v področju Sueškega prekopu in pa sporazum iz leta 1939 o skupni anglo-egiptovski upravi Suda. Predsednik egiptovske vlade Nahaš Paša je pred par dnevi namreč predložil parlamentu zakonski osnutek, da se ti dve pogodbi z Anglijo razveljavita. Angleske čete bi morale zapustiti suško področje, Sudan bi pa prislopl v unijo z Egiptom. Vse izgleda, da bo ta zakon v parlamentu sprejet, ker so se v tem vprašanju zedinile vse stranke. Celotno največji politični nasprotniki sedanje vlade so obljubili Nahaš Paši svojo podporo. Z odgovorjo sporazumov so zadovoljni tudi Sudan, ki vidi v tem prvi korak k popolni samostojnosti Suda. V Angliji je prišlo do velikega vznemirjenja. Egiptski korak vznemirja vse stranke kot velik udar

rec angleškemu imperiju, saj je vendar Suez predstavljal glavno žilo, po kateri se je pretakalo bogastvo iz azijskih kolonij v matično državo, razen tega je bil Sueški prekop najvažnejše strateško oporišče Bližnjega in Srednjega vzhoda, katerega izguba bi imela za Anglijo nedogledne posledice; pa ne samo za Veliko Britanijo, temveč tudi za ostali zapadni svet, kar dokazuje neprijeten vtis, ki ga je izzval korak Egipta tudi v Washingtonu in v Parizu.

Blizu Suez so še druge države, ki nameravajo odpovedati pokorščino Angliji in sploh Zpadu, kakor Perzija, Irak, Saudova Arabija, Transjordanija itd., in ki želijo postati samostalne in neodvisne. Trenutno je najdalje v tem pogledu prišla Perzija, ki se hoče iznebiti angleškega vpliva z nacionalizacijo petrolejske industrije. Zaradi tega je prišla v oster spor z Anglijo, ki traja že nekaj mesecev in ki nikakor ne izgleda, da bo končal tako hitro. London se je zatekel najprej na mednarodno razsodišče v Haagu, toda to ni bilo dovolj. Sedaj je svo zadevo predal Varnostnemu svetu Organizacije združenih narodov, toda Perziji so ostali pri svoji prvotni nameri. Ne priznajo niti haškega razsodišča niti Varnostnega sveta ter trdijo, da je nacionalizacija petrolejske industrije notranja zadeva Perzije.

Kakor vidimo, angleški imperij vse bolj hromi in je po vojni doživel hude poraze, tako da se Anglija danes ne more več prištevati v prvorazredno velenilo, ki je bila pred zadnjo svetovno vojno. Izgubila teren pod seboj, kar odkriva priznavajo angleški voditelji prav sedaj, ko se vrši predvolivna kampanja. Istejgo podporo v Ameriki, toda ta vodi politiko svojih koristi in gleda na to, da čim bolj očvrsti zapadni blok kot celoto, da bo kos morebitnemu spopadu v bodočnosti s sovjetskim blokom.

Na Koreji se je nekaj razgibalo. Po dolgem času bo verjetno spet prišlo do nadaljevanja pogajanj za premirje, vendar tako sodijo po zadnji poslanici severnokorejskega vojskevnika, ki je pristalo na to, da bi se pogajanja vršila v nekem drugem mestu, a ne v Kessou, kjer je prišlo večkrat do incidentov. Če se bodo pa pogajanja uspešno končala, je pa spet drugo vprašanje, saj vendar vse zavisi od volje Kremlja, ki gospodovalno ukazuje tako Severnim kakor tudi Kitajcem.

Od 21.-28. oktobra bo festival italijanskih prosvetnih društev

Letos bo festival italijanskih prosvetnih društev v Piranu. Na festivalu bo nastopilo z različni programi 10 dramskih druščin, 10 pevskih zborov, 9 folklornih skupin, 6 godbenih sestavov, 5 godb in odlični orkester. V vseh teh družinah bo sodelovalo skupno 1200 članov Zveze Italijanov Istrskega kroga.

Sporod manifestacij bo trajal vse teden od 21. do 28. oktobra. Italijanska prosvetna društva se po vsem okrožju živahno pripravljajo za ta festival. Pred festivalom bodo vsa društva priredila lokalne festivale in prikazavale svoje sposobnosti. Zveza Italijanov prosvetnih društev bo leto stremela zgolj za kakovost prireditve in umetniško izvajanje kakor zadeva, da bo, teden čim bolj uspeš.

Zveza Italijanov si vsakekor prireditve in umetniško izvajanje kakor zadeva, da bo, teden čim bolj uspeš.

Ob tednu festivala Italijanske kulture bodo tudi odprli razstavo z različnimi slikami in umetniškimi deli, bami itd., ki bo prikazovala delo Zveze Italijanov našega okrožja.

Med zadružniki v STRUNJANU

Strunjan je prijeten kraj, ki leži med Izolo in Piranom. Ko stopiš na priobalje, se ti odprejo pred očmi široka, svetla in prijetna morja. Zmotil pa bi se, če bi mislil, da je Strunjan neznatna vasica. Če se ne nekoliko bolj ozreš okoli, boš opazil, da su griči goščo posejani s hišami. Ne bo pretirano, če pravimo, da ga tudi človek, ki je v njem rojen, ne obhodi v 3 urah. Ta razbistilo vasi na številne zasluge ter hiše, ki stoje daleč od glavne ceste, ki seže do kmetijske zadruge, je prav gotovo ena od ovir za intenzivno sodelovanje vasačev. Pokazalo se je tudi to, da ni bilo zaplata ostra burja, je marsikdo raje ostal doma, kakor pa krenil v širšice vasi po tem ali drugem opravku.

Vas Strunjan omenjajo najstarejše kronike, pa tudi to, da je stalo naselje z enakim imenom med mavljani ter škodjani pri Istri. V starih časih je bilo v Strunjanu par hiš, grčki daleč naskočeno, pa so bili zaraščeni s termalni gozdovi. Znani piranski letarci in pisatelji, Ivan Krstinič Gojina, je v nekem svojem spisu napisal, da Pirančanom prav zaradi tega ni manjkalo lesa za gradnjo svojih lesenih hiš. Temen gozd, znan že v XII. stoletju pod imenom »Gozd Crnigora« (Silva Cernici), je segal do neposredne bližine Pirana samega. Reka v Strunjanu je imela tedaj dovolj vode, da je lahko gnala vrsto mlinov, iz katerih so Pirančani dobivali del potrebne krušne moke. Pirskega gospoda je že od nekdaj hodila sem na lov ter zabavo. Bilo je proti koncu XV. stoletja, ko je nekim ljudem šivil v glavo »pametna« misel, da bi spremenili Strunjan v goščo pot, ki naj bi vrlega depe denarja. In res, dogodilo se je čudež. Zrasla je za tem prostorna cerkev in delovni ljudje so menihom frančiškonom zgradili povrhu še udoben samostan. Ti menihi ne bi našli izlepa lepšega prostora. Mojsirovski so poskrbeli, da bi bili obdani z vsem potrebnim bogastvom.

V novejši dobi je stekla skozi Strunjan ozkotirna železnica. Takrat je bila tu avstrijska vojašnica in ob neki priliki so si avstrijski vojaki privoščili šalo, da so na vzpetini proti Portorožu namazali tratinice z oljem ter mastjo in vlak nikakor ni mogel naprej. Vojaki in poleg njih še Strunjančani so se grohotali na ves glas. Od stare železnice je ostala še Stancija, ime po nekdanji postaji.

Razmišljal sem o tem in drugem, ko sem se bližal sedežu kmetijske zadruge. Imel sem srečo. Našel sem podpredsednika Knezu Alojzu ter tajnika Glasia Julija. Povedal sem jim tako, da bi rad vedel, kako napreduje njihova zadruga, da želim o njihovih uspehih ter težavah seznaniti tudi čitate Istrskega tednika. Odgovorila sta mi tako, da sta mi z vsem na razpolago.

Odkup poljedelskih proizvodov je zaenkrat glavni vir dohodkov zadruge. Tovarišu podpredsedniku Knezu Alojzu sem takoj zastavil vprašanje: »Povejte mi, kaj je največ doprineslo k razmahu vaše zadruge v zadnjem letu? V Koprskem okraju je že na splošno znano, da je vaša zadruga dokaj krepka, da si zna uspešno utirati pot?« Tovariš podpredsednik ni mnogo razmišljal. Videlo se je takoj, da mu je gospodarsko vprašanje njegove rojstne vasi kakor na dlan. »Naša zadruga ima okrog 170 članov in vsi ti so se obvezali, da bodo presegli svojih proizvodov oddali zadruzi. Spomladanski pridelek je bil prav dober. Od zadrugi smo odkupili za 10.500.000 din poljedelskih proizvodov. Ta vsota ni majhna in bila bi še večja, če ne bi v juliju začela pritisniti huda suša, ki je uničila mnogo zelenjave, zlasti pa paradiznika. Ta suša je resno prizadela tudi naš vinski pridelek. Trgovska dejavnost naše zadruge je dala leto 800.000 din čistega dobička. Naša zadruga razpolaga z nekaterimi podjetji, toda ta imajo le skromne dohodke. Meni je bilo popolnoma jasno, da zadruga trguje zlasti z znanimi spomladanskimi proizvodi, graham, jagodami in sadjem. Razumel sem tudi, da pridelek v Strunjanu ne more biti majhen, če je dovolj dežja, kajti tu živijo izkušeni vrtnarji ter umni poljedelci, toda zelo me je zanimalo, kakšna podjetja ima zadruga, pa sem zaradi tega vprašal, kako je s temi podjetji. Odgovoril se je sedaj tajnik Glasia ter dejal: »Tu v Strunjanu imamo zadrugo prasičerejo. Če bi prodali prasiče nekam ven iz vasi, bi prešli lepo vsoto denarja. Tega pa ne delamo. Prasičerejo v Strunjanu ima torej nalogo, da krepki naše kmetijstvo v celoti.« Tu sem nekako prekinil razgovor ter vprašal: »Koliko pa vas stane reja prasičev, ali pridete skozi s takimi nizkimi cenami?« Tajnik Glasia je takoj pojasnil: »Do sedaj je šlo kar v redu, vendar pa se nam zdi, da smo zadnje čase v škripih. Hrana se je podražila in prasiči naša sedaj stanejo 2000 din dnevno. Res je, da imamo tudi večje dohodke, da bomo morali ceno prasičev povečati, toda uti imamo vendarle, da je prasičereja draga, da morda nekaj ni v redu.« Izrazil sem za tem misljenje, da za skrbilen ni potreba, da za zahteva nov polovčar večje podjetnosti, da mora zadruga posvetiti še večjo pozornost štednji ter se posluževati za reji prasičev še vseh od sedaj neizkoriščenih odpadkov.

»Le povejte, kakšna podjetja je imela. Tov. tajnik jih je sedaj našel kar po vrsti: »Polen prasičerejo imamo še gojišče za perutnino, zadržno kovačnico, krojačnico, pekarno, zadržno gostilno in zadržno mizarstvo. Od teh je bilo naše gojišče perutnin letno popolnoma aktivno, isto velja končno za vsa podjetja, razen kovačnice, v kateri je sicer več delavcev oziroma obrtnikov, ki imajo polne roke dela, toda v svojih računih odkrivajo vendarle popolno pasivo. Celo zaleva izgleda res čudna. Vzroki so znani že deli časa. Vozja zadržne kovačnice, Kralj Anton, je imel vodo do nedavna čudno navado. Če je nekemu popravil voz, je ob predaji popravljenevo voza dejal lastniku: Ah, dajte 200 din, in bi njegovo merjenje na oko in brez vsiljenega v rokah, je povzročilo zadruzi veliko škodo. Ta naš tovariš Kralj

cer si je ponavadi dal plačati polovico dela, ostalo pa je ključentno enostavno daroval! Ta reč se čudno sliši, pa je bilo le tako! Reči pa moram, da je drugače tovariš Kralj mafijski delavec, ki dela od zore do mraka in kako! Takih delavcev je malo. Toda računali niso za Kraljca. Vse kaže, da jih smrtino sovraži. No, zadevo pa smo le ureidili! »Ta reč se mi je zdela čudna, pa sem zato vprašal: »Kdaj pa ste opazili, da Kralj ne mara računov? Zakaj ste dopustili, da kovačnica dela neačrno in brez računa?« Kaj pa, če bi se tako delalo tudi v ostalih podjetjih?« Tovariš, tajnik je bil nekoliko v zadregi in prižgal, da bi moral to. Kraljca resneje poučiti o stvari že vsaj pred letom dni.

»Povejte mi, kako pa je sedaj z vašo kovačnico?« Glasia je takoj poudaril, da je to podjetje aktivno. V kovačnici ne bomo ostali pri starih delovnih metodah. Danes nam je nadvse potrebna podjetnost. Postati moramo konkurenčni sposobni. Naša kovačnica je začela izdelovati v serijah krasne moške srajce. V kratkem bomo vrgli na tržišče proizvode naše kovačnice. Morda pa se bodo naši načrti obnesli! Poskusimo! Tu sem moral tudi sam nekaj povedati ter dejal, da je pač iniciativa hvalevredna. »Kdor nič ne poskusi, ostane vedno pri starem in ne pomakne naprej. Če se prvi načrt ne posreči, se napravi drug prav gotovo bolj šega.

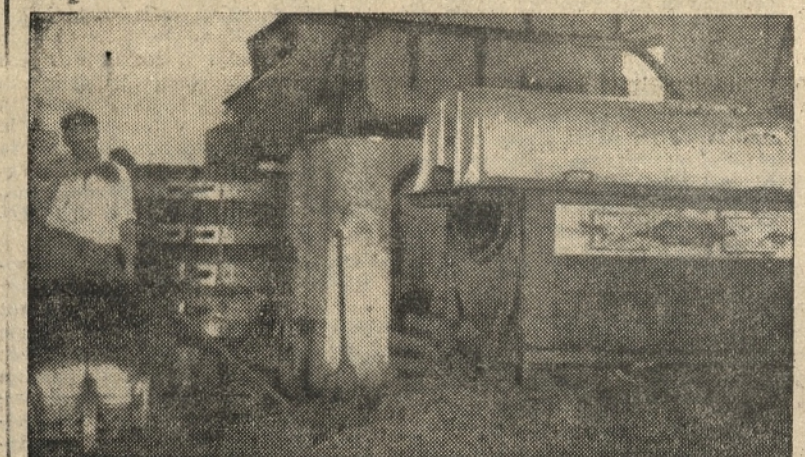
Investicije. Dolgovi, ki se bodo lahko likvidirali. Denar, ki leži.

»Tovariš predsednik, kako pa je z vašimi investicijami? Kaj ste zgradili doli in kaj kupili, da bi povečali dohodke?« Opazil sem takoj, da se gre tu za najtežje vprašanje. Mi v Strunjanu smo zadnje čase investicije.

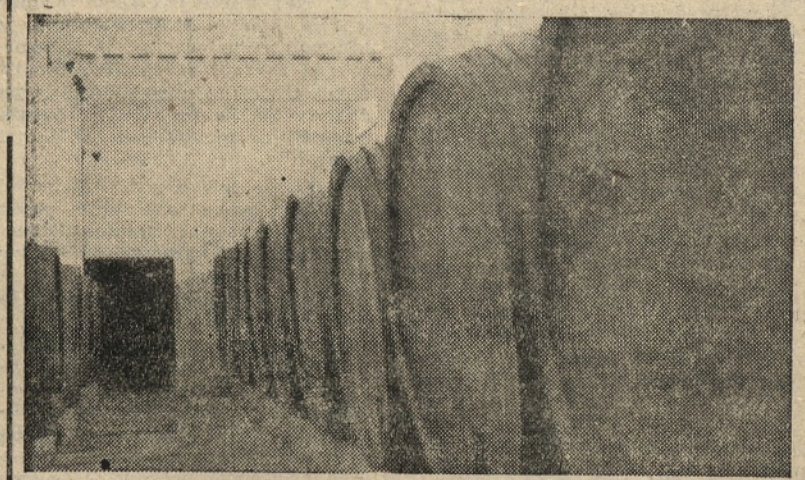
V vinski kleti v ŠKOCIJANU

DOVOZ GROZDJA

PREDELOVANJE

VINO V SODIH ČAKA KUPCA

Ce prebram seznam predmetov, ki smo jih letno izvozili, na drugi strani pa primerjamo ta seznam s predvidenim izvozom, pridemo do ugotovitve, da so se naša predvidevanja resničila predvsem pri izvozu kmetijskih pridelkov. Dosti slabšo sliko nam kaže primerjava naših industrijskih izdelkov, medtem ko pride izvršitev izvoza iz panoge rudarstva konkretno pri nas soli, kamna in boksita na zadnje mesto.

Kaj nam kaže ta slika? Predvsem ugotovitev, da je pri nas kmetijska panoga razmeroma dobro razvita, da imamo v tem že tradicijo, da je prodaja teh proizvodov sorazmerno vsiže odnosa, da je povpraševanje po tem blagu še vedno veliko in vsi znaki kažejo, da bo tako tudi ostalo. Pri tem je potrebno, da pogledamo tej zadevi še malo globlje in poskušamo izluščiti, kateri predmeti so najbolj rentabilni in ob katerem času? Ob taki primerjavi ugotovimo, da je bila realizacija dobra predvsem zgodnjih pridelkov in to je našejmo po vrstnem redu dozorevanja — čebulice, grah in paradiznik. To so množični predmeti, katerih smo izvozili razmeroma velike količine in tudi realizacija v devizah glede na ceno lahko rečemo, da ni bila slaba. Nadalje se sorazmerno dobro prodaja fižol v stročju, katerega pridelek pa je bil majhen zaradi suše, prav v času, ko ta pridelek potrebuje dežja. Tudi vrtna in gozdna jagode se dobro prodajo ter hruske.

Od povrtnin in sadja tvorijo navedeni predmeti jedro izvoza. Zato je naša zadruga, da posveljlo kmetij,

stirali lepo vsoto denarja, toda za investicije se nismo poslužili zgolj investicijskega kredita, tem več tudi našega obrtnega kapitala. Denarja namreč, ki bi moral služiti za tekoče trgovske posle. Kredit za investicije smo dobili lani, letos pa ga ni bilo in smo zaradi tega napravili slednje. Kupili smo 2 para konj, frezo za oranje, motorno žago ter preuredili plesnišče v ljudskem domu. Ukrenili smo tako, ker smo zagnali, da bomo obrtni kredit pri Istrski banki lahko krili s prodajo nekurenega blaga ter se ostalega blaga, ki smo ga plačali in ga imamo sedaj na zaloga! Diskusija je bila sedaj manj živahna. Opazil pa sem, da sta bila oba predstavnika zadruge nekoliko v zadregu, pa čeprav sta izražala prepričanje, da jim je zaloga blaga jamstvo za povračilo posojila in obenem jamstvo za povrnitev denarja, ki so ga iz tega posojila uporabili za investicije. Rekel bi, da bodo investicije je oteževale povračilo posojila!

Res je, da je zadruga v Strunjanu pokazala posebno zadnje čase veliko iniciativnost, da bo po vsej verjetnosti prav zaradi tega upravni odbor uspel urediti vse svoje finančne dolžnosti ter rešiti tako tudi naveden zamotan vprašanje povračila dolga. Za tem sta mi oba povedala, kako se je zadruga po naših gospodarskih ukrepih, takoj znašla. Zadržni kamion iz Strunjanu je napravil že 5 voženj v Slovenijo. V vseh primerih se je vračal obložen z blagom, zadržna razprodajalnica je nabila, ne manjka niti putra. Ze s temi prvimi voženji in prevozi blaga iz Slovenije je zadruga zaslužila 100.000 din. Imel sem utis, da so začeli v Strunjanu resno študirati gospodarske probleme, da vrtajo in vrtajo, da bi za drugo še bolj okrepili.

Ko sem zapuščal sedež zadruge,

sem srečal še člana upravnega odbora zadruge Savrona Petra in še njega povprašal, kako je z gospodarstvom v Strunjanu. Zastavil sem mu namreč vprašanje, ki sem ga bil prej izpostavil. »Tovariš Savron, povejte mi, kako je z denarjem v Strunjanu? Ali denar leži, ali je v obtoku?« Tovariš Savron ni mnogo pomislil in videlo se je, da dober pozna domače zadeve, saj mu mnogo kupuje, toda nekateri imajo mnogo denarja, drugi pa le za silo. Sem misliljena, da v Strunjanu leži nakopičeno in takorekoč mrtvega kapitala vsaj v znesku 500.000 din. Tu pri nas imamo nekaj čudnih ljudi, ki denarja ne dajejo od sebe. Tako sta Glasia Nikolaj ter Reso Jurij, ki sta svoj čas zamenjala v dinarje vsak po okrog 800.000 J. Glede njega se še širijo najbolj čudne govorice. Gre se pa na vsak način za pravo bolezen kopičenja denarja. Glasia N. je odličen kmetovalec, toda čudno pa je, da je, da mnogo proda, da denar je koplji in ni ne kupi. Sem misliljena, da bomo morali v Strunjanu resno razmisлити, kako bomo spravili v obtok denar, ki leži mrtve. Tov. Savronu sem se najlepše zahvalil za pojasnila.

Ob kratkem čakanju na avtobus »Pri mostu« sem lahko ugotovil, da še vedno v svojih načrtih preveč govorimo. V Strunjanu se je pred dvema letoma sklepalo, da se bo zgradila baraka, ki naj bi služila potnikom na postajališču. To mi je v spomin priklicala burja, ki je neusmiljeno brila od Izole proti Portorožu.

Obvestilo sveta za kulturo in prosveto

Da prepričemo zapuščanje šol med šolskim letom s strani učenec, ki dopolnjujejo 14. leto, je Svet za prosveto in kulturo na svoji seji dne 3. oktobra sklenil sledeče:

Za učenec, ki dopolnjuje 14. leto starosti v letu 1951, vpis v šolskem letu 1951/52 ni obvezen. Kdor med njimi želi nadaljevati šolanje, mora prinesiti izjavo staršev (podpisano od obeh in matere), da bo redno obiskoval šolo do konca šolskega leta.

Za učenec, ki dopolnjuje 14. leto starosti v letu 1952 pa je šolanje v šolskem letu 1951/52 obvezno do konca šolskega leta in bodo starši po zakonu odgovarjali za neupravičeno izostajanje prav tako kot za vse ostale šolobvezne otroke.

To navodilo stopi takoj v veljavo, upravitelji šol naj z njim seznanijo starše.

NOVA POMOČ KMEČKIM DELOVNIM ZADRUGAM

Ob uredbi o osvoboditvi KDZ investicijskih dolgov

(Ob odloku o osvoboditvi KDZ investicijskih dolgov)

Takoj za odlokom o upravljanju gospodarskih podjetij in predaji tovarov v roke proizvajalcev, t. j. delavskim svetom, so ustanovili Fond za mehanizacijo in zadržno kapitalno izgradnjo kmetijstva. Fond za mehanizacijo predstavlja ustanovitev gospodarskega združenja KDZ. V istem času so bile uklenjene kmetijske strojne postaje, kot zadržna podjetja, in njihova sredstva so bila predana KDZ na trajno uporabo kot splošna ljudska imovina ter ustanovljeni so bili sveti in v pravni obliki, kar je nedvomno najrevolucionarnejši ukrep izveden na vasi po ustanovitvi KDZ.

Odlok o osvoboditvi KDZ investicijskih dolgov, daje KDZ na trajno uporabljanje in upravljanje investicijskih objektov. S tem ukrepom je ljudska oblast še bolj utrdila temelje nadaljnje krepitve KDZ, dala je osnovo za pogojevanje proizvodnje, za ustanavljanje novih in razširitev dosedanjih KDZ.

Investicijske objekte, ki so jih izgradile KDZ z investicijskim kreditom, kakor investicijski objekti, ki jih bodo KDZ v bodoče izgradile iz proračuna sredstev Fonda za mehanizacijo, bodo zadržnam v trajno last. KDZ pa so dolžne plačevati Fonda za mehanizacijo, amortizacijske te objekte (podobno kakor pri odloku o dodeljevanju traktorjev in kmetijskega orodja KDZ).

Po odloku se KDZ ne osvobodijo onih investicijskih dolgov, ki so nastali za nabave živine, malih investicijskih sredstev in kreditov, ki so jih KDZ vzelo za dvig kadrov. Te kredite bodo še nadalje vračale. Istrski banki pod njimi pogoji in obveznostmi, kakor so jih sprejele.

Odlok o osvoboditvi KDZ investicijskih dolgov v današnjem trenutku je za KDZ velikega pomena, kajti ljudska oblast je s tem

PADNA — Odkrili smo tatove. Ze dolgo časa so se nekateri naši vasačani pritoževali, da jim manjka to in ono. Naš vasačan Lovrečič Jože je nekoga dne opazil v svojem gozdu posečena hrastova in druga drevesa, ki sicer niso bila bogve kaj velika. Toda škoda je vendar bila. Prav tako je opazil naš zelo siromašni vasačan Ivan Kuzmič, da mu nekdo sekla akacije, ki jo je prej ali slej nameraval sam poseči za uporabo. Gregor Anton pa je celo uvidel, da mu v vinogradih manjka grozdje. In vsi so se spravevali, kdo bi moral biti, ki se upa najsiromašnejšim vasačom kraški drva, grozdje itd. Nekoga dne pa sta bili pri kraji drva v gozdu tov. Lovrečiča zasadeni vasačani Antonija Dilič, Padna 72 in Marija Grešnik, Padna 70. Obe sta priznali krivdo in sta morali zaradi tega plačati kazno na KLO. Prav tako je bil odkrit in obložen kraje, kar je sam priznal tudi vasačan Ivan Pribe, ki je kradel akacije, da bi si pokrli lopo, čeprav ima tudi v svojih gozdivih takega lesa, ki bi ga za to uporabil. Staremu Kuzmiču je tako povzročilo 3.000 din škode, ki mu jo mora vrniti, Ivan Grižon pa je v vinogradih Pribea kradel grozje, za kar se bo moral zagovarjati pred ljudskim sodiščem.

Pri teh grdih dejanjih smo Padenci ugotovili, da si okoriščali s krajo na račun najsiromašnejših v vasi prav tisti, ki nimajo potrebo početi takih dejanj, kajti od prvega do zadnjega vsi posedujejo doma gozdove, vinograde itd. Je torej jasno, da so si ti hoteli okoriščati na ta način, ker najbrže drugič ne morajo. Toda pri tem so se spotaknili, da jim prav gotovo ne bo več volje krasti.

KOPER. — Zakaj nimajo po vseh trafikah vedno cigarete? Marsikdo se to večkrat sprašuje. Včasih morš obleteti ves Koper, da bi kupil dvajset cigaret, pa jih vseeno ne najdeš. Saj je razumljivo, da so dnevi, ko imajo trafikantje inventuro, ali pa da gredo po sledovanju itd. Toda brez cigaret se znajdejo čestokrat skoraj vse trafike. Ali pa

imajo samo dražje cigarete, ki jih po navadi ne kadi povprečno človek. O tem vprašanju je potrebno, da razpravljajo in ga rešijo predvsem skladišča tobaka. Kajti sicer bo še vedno med kadilci tisto nepotrebno shtetanje, ki je predvsem pogosto ob nedeljah. Saj je res, da so ta dan trafike zaprte. Toda včasih so prodajali v baru na avtobusni postaji tudi cigarete. Zakaj pa jih zdaj več ne prodajajo? Pa da bi bile ob nedeljah vsaj dežurna tobakarna!

KOPER. — Osebe Novega Cine naj vsesneje upravljajo svoje naloge. Včasih, ko predvaja koprski kino kak zanimiv film se seveda nakaopi polno obiskovalcev pred blagajno za prodajo listkov. Ker je blagajna vedno nered, so tu postajali neke ograde, da bi se ljudje držali reda. Pa na tudi to ne pomaga. Blagajničarki je res vseeno, če se nekdo v vrsti ali ne. Če si nje prijatelj, dobiš karto tudi ne da bi čakal vrsto. Vrsta pa je taka, da bi se včasih skoraj vsi potolikli. Ostalo osebo Novega Cine pa se za to sploh ne zmeni. Potrebno je, da Mestna uprava komunalnih podjetij poskrbi za red v Novem Cine.

V zdravilišču Ankaran nameščajo te dni stroje za novo mehanično pralnico. Stroj si bil nabavljen v inozemstvu za več milijonov lir. V zdravilišču, ki je bilo pred 5-imi meseci popolnoma obnovljeno in preurejeno, je sedaj 74 bolnikov iz Istrskega okrožja. V zadnjem času je zapustilo zdravilišče 20 ozdravljenih bolnikov.

Za uspeh tedna Rdečega križa

Ta teden je posvečen Rdečemu križu. Program dela, ki si ga je postavil Okrožni odbor Rdečega križa je obširen, bogat, vsekakor koristen za vsu skupnost, pa tudi izvedljiv. Kjer so se pripravljali za ta teden že prej, tam seveda tudi

Septembra se je rodilo v Istrskem okrožju 110 otrok, od teh 58 moških. V istem času je umrlo 42 oseb. Poročilo se je septembra v koprskem okraju 6 parov, v koprskem okraju pa 25 parov.

Zavod za socialno zavarovanje v Kopru je dodelil letos preko 9 in pol milijonov dinarjev za izboljšanje zdravstvenih služb v Istrskem okrožju. Za ureditev in dograditev ambulanz in bolnic pa je Zavod prispeval 10 milijonov dinarjev.

Ob priliki III. kongresa invalidov Jugoslavije, ki bo v Beogradu 27. in 28. oktobra, so si napovedali invalidi koprskega in bujskega okraja tekmovalne. Tekmovalni bodo bodi do 28. oktobra imel več študijskih in množičnih sestankov, kateri odbor bo prispeval več prostovoljnega dela, kje se bo več novih članov vpisalo v športno-strelške družine. Tekmovanje obsega tudi razdelitev članskih izkaznic in proučevanje invalidske organizacije.

Invalidska organizacija združuje v koprskem okraju 740 članov, od teh je 126 invalidov iz narodnoosvobodilne borbe. Letos je bilo na brezplačnem klimatskem zdravljenju v Jugoslaviji 60 članov invalidske organizacije koprskega okraja.

Kmetje Istrskega okrožja pričakujejo letos zelo dobro letino oljk. Predvideva se, da bodo oljke obrodile še enkrat toliko sadu kakor lani. Posebno dobro kaže v koprskem okraju, kjer predvidevajo kmetje da bo letošnja proizvodnja preseгла 200 ton olja.

uspehi ne bodo izostali. Kjer pa na to niso mislili, bo pač tako, kakor bo.

Okrožni odbor je v nedeljo odprl teden z nabitralno akcijo prostovoljnih prispevkov za Rdeči križ. Vse kaže, da bo ta akcija dobro uspešna, saj vsakdo, ki te dni kaj kupuje po trgovinah, rad prispeva par dinarjev za Rdeči križ. V torko se bila po večjih središčih in vseh predavanj o pomenu in delu Rdečega križa. Prav gotovo so predavanja dobro uspešna in ob tej priliki verjetno se je še marsikdo vpisal v organizacijo Rdečega križa. Toda o tem bomo prihodnji teden, ko bomo imeli rezultate, več poročali.

Tednu Rdečega križa je bila posvečena tudi radijska oddaja o higieni, zdravstvu po šolah, o organizaciji prve pomoči itd. Organizirani so bili tudi obiski po socialnih ustanovah, bolnicah, domovih odhida, zdraviliščih itd.

Danes in jutri pa bo posvetili teden Rdečega križa skrb čistoši po mestih in vaseh, beljenju stanovanjskih prostorov, čiščenju jarkov, pregledu higijene po javnih lokalih, predavanjem o protituberkulski zaščiti itd. V nedeljo 14. oktobra pa bo zaključek tedna s prostovoljnim delom za čistošo, prodajo značk in kulturno prireditvijo v korist Rdečega križa.

Iz poročil o poteku tedna Rdečega križa je razvidno, da teden ne bo slab uspel. Pač pa moramo reči, da povsod, po vseh vaseh in mestih ne bodo dosegli zaželenih uspehov. To pa zaradi tega, kakor smo že zgoraj povedali, ker se povsod ni še prej pripravljali za ta teden.

Mladina ima ugodnosti se naučiti raznih poklicev

Za izvedbo gospodarskih nalog in izgradnjo našega gospodarstva je pri nas potrebno precej delovne sile. Toda ta potreba je še večja zlasti za kvalificirane delavce. To občutijo številni naši delovni kolektivi, čeprav je z uvedbo novih gospodarskih ukrepov tako rekoč precej ponudb, vendar ne kvalificirane delovne sile, ki jo pri nas zaenkrat je.

Mladinci, ki imajo veselje se zaposliti v industriji v raznih strokah, imajo možnost, da se poklicve, ki jih vselej naučijo in se v njih izpopolnijo. Okrožni odbor Enotnih razrednih sindikatov je te dni razpravljal o teh vprašanjih. Prišel je do zaključka, da mladina, ki ima za to veselje, dobi možnost, da se lahko v Jugoslaviji v raznih tovarnah in podjetjih lahko izuči poklica. To ugodnost ima predvsem mladina z nadosemenjatelno starostjo. Poleg praktičnega dela v tovarnah bi obiskovala razne tečaje in bi se tako izpopolnjevala.

Prepričani smo, da je pri nas takih mladincev precej. Zato naj sindikalne organizacije pri tem sodelujejo in pomagajo okrožnemu odboru. Vpisovanje naj se pri sindikalnih podružnicah prične takoj. Podatki za vpisovanje pa so: ime in priimek, očetovo ime, kraj in datum rojstva, bivališče, naslov študija in poklica, za katerega se mladinec odloči. Po potrebi lahko mladinec tudi izrazi željo, v katero podjetje ali tovarno bi se rad zaposlil v Jugoslaviji.

Vsa pojasnila za vpisovanje dobe mladinci v sindikalnih podružnicah, ki imajo o tem potrebna navodila.

Mladina praznuje 32 letnico SKOJ-a

Ves mesec oktoba praznujejo mladinske organizacije Istrskega okrožja 32-letnico ustanovitve Zveze komunistične mladine Jugoslavije. Ob nedeljah bo mladina organizirala po vaseh mladinske praznike z akademijami, kulturnimi prireditvami, športnimi in drugimi zabavami.

Ob priliki praznovanja se bo mladina seznanjala z zgodovino organizacije komunistične mladine v Jugoslaviji in v Istrskem okrožju.

Osnrednja proslava obletnice SKOJ-a bo v Kopru konec meseca oktobra. Proslave so se po nekaterih vaseh že začele, drugod pa se na te pripravljajo.

Kaj izvažamo

ske delovne zadruge in ostali kmetovalci lahko dobro opomorejo v finančnem pogledu, ter si za to nabavijo vsa potrebna reprodukcijska sredstva.

Do sedaj smo omenili samo površino in sadje. Seveda je grozdje, odnoso vino za nas poglavje zase. Po vrednosti mnogo več kot površino in sadje smo izvozili vina. Zato je pridelek za nas najvažnejši, v kmetijski panogi. Dobro se prodaja tudi pridelano grozdje. Finančni efekt je pri tem za kmetovalca ugodnejši kakor pri vinu. Zato je potrebno, da gojimo tudi dobre vrste namiznega grozdja, kajti le po takih je povpraševanje. Za vino pa je potrebno, da gojimo one vrste, katerih vino je najbolj iskano, ki so pri nas specialiteta (n. pr. refoski, muškati, itd.). take, ki dobro obrodijo ter jih ob trgatvi sortiramo, da dobimo dobra sortna vina. Pri tem se počemo spuščati v podrobnosti, ker je to naloga naših kmetijskih strokovnjakov.

Od naših industrijskih izdelkov skoraj nimamo drugega cenejše vrednega, razen izdelkov ribiške industrije. Ta industrija je predvsem izvozna značaja. Zato je prvi tem važna v prvi vrsti dejstvo, da razpolaga z zadostno rezervo reprodukcijskega materiala, predvsem z belim krompirjem, ki je izrazit uvoznik predmet in ne vedno dosegljiv. Govarje morajo razpolagati v tem pogledu z

gotovo rezervno zalogo zato, da ne pridejo v stisko v trenutku, ko se ta predmet težko nabavi tudi po visoki ceni, za tak reprodukcijski material je treba mnogo slediti tozadnja svetovna tržišča in zaključiti večje količine takrat, ko je cena najbolj ugodna. Na ta način bodo imele tovarne osnovne surovine poceni v rokah in bodo s svojimi izdelki konkurenčne ter bodo z lahkim prodajali svoje proizvode. V nasprotnem primeru bodo delovni kolektivi in delavski sveti teh tovarn imeli stalne težave in skrb za redno proizvodnjo in zaposlitev.

Trejo panogo, katero smo uvedoma omenili, da je najlažje zastopati pri našem izvozu, to je rudarstvo, pa bi morali najbolj razviti in usposobiti, kajti prav ta je najbolj rentabilna. Za eksploatacijo naših dobrih kamnolomov in boksita so potrebne razmeroma le majhne investicije. Z enkrat vloženimi sredstvi se nato črpa bogastvo leta in leta ter se vloženega sredstva stotokratno vrne.

Zelo važen je — čeprav v primeri z rudarstvom ni majhen — za naše razmere sejojveljski premoženik. Investicije so tu sicer nekoliko večje, zato pa bodo koristile prav pri tem objektu največje. Pokrili bi vse domače potrebe in s tem prihranili drag prevoz premoženja iz oddaljenih rudnikov, poleg tega pa bi lahko izvozili izdatne količine tega premoženja

kar v bližnji Trst, kar je posebno ugodno za nas, ker je rudnik ob morju od koder bi bili le prav majhni prevozniki stroški v primeri s premoženjem, ki se tja kar prevaža stotine in tisoče milj daleč. S pričetkom izkoriščanja tega rudnika bi naša izvozna — uvozna bilanca dobila povsem drugo sliko ter bi bile koristi prebivalstva Istrskega okrožja v tem primeru res izdatne. Zato je važno, da posvetijo merodajni forumi predvsem pa strokovnjaki in delovni kolektivi sejojveljskega rudnika prav temu vprašanju kar največ pozornosti.

V seznamu izvršenega izvoza opazimo tudi razne odpadke, kakor odpadke od zakola klavne živine, lesne odpadke in podobno. V tem pogledu je bilo do sedaj storjenega le malo. Razna podjetja so prav v zadnjem času, to je od uveljavitve predpisa o udeležbi izvoznikov na devizah, že pokazala velik interes tudi v zbiranju raznih odpadkov za izvoz.

Tudi inozemski turizem je pokazal letos prve sadove. Z dobro organizacijo in propagando bodo naša turistična podjetja v prihodnjem letu pokazala mnogo več, kajti pogoj za to imamo dovolj.

Leto se ni pri kraju in bo marsikatero podjetje ali zadruga v prihodnjem četrtletju lahko še marsikaj dokončala, kar je do sedaj zamudilo, vendar je glavna sezona izvoza več ali manj že za nami. Zato je potrebno, da izvršijo naši izvozniki sedaj dobre načrte in vse potrebne priprave za čim uspešnejše izvozne posle v prihodnjem letu.

I. F.

Kdor hoče jesti res nekaj dobrega z našega ribjega trga, naj si jih privošč! Vsako leto pride čas, ko jih

NAŠIM KMETOVALCEM

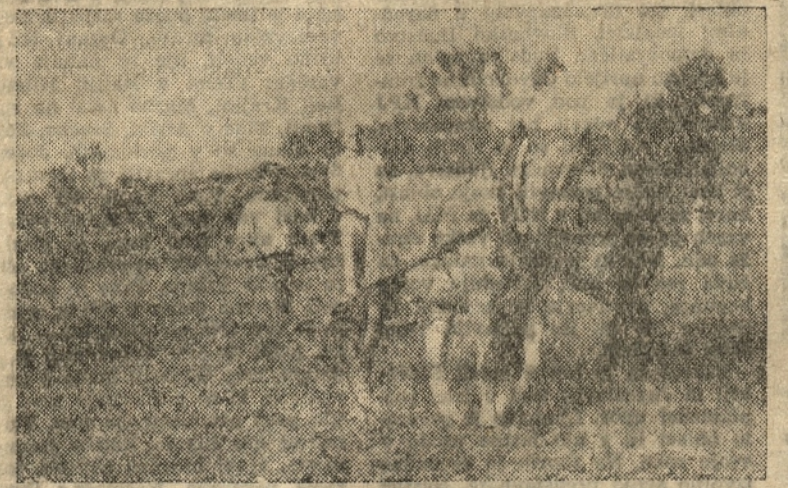
Nekaj priporočil kmetom o setvi

Jesenska setev je pred nami. Na njo se moramo temeljito pripraviti. Letošnja žetev nam je odkrila nešteto napak. Ki smo jih napravili skozi ves čas razvoja te naše tako važne rastline. Pridelki je bil pri vsej slabi letini marsikje izpustiti kmetike. Nepravilnosti so bile izgovarjati se na sušo ali na druge razloge. V večini primerov smo bili sami krivi, da smo ponekod pridelali manj pšenice kakor v sušnih letih. Napake moramo spoznati in čas je, da te začnemo že takoj od začetka, torej od setve odstranjevati. Začnimo kar od začeka:

Prvič Star pregovor pravi: Kakor si boš poslal, tako boš spal. V našem primeru bi to pomenilo, kakor bomo pripravili zemljišče za setev, tako nam bo pšenica, rastle na njivi. Zemljo moramo že takoj pred setvijo globoko preorati, da plevelne rastline vzklijo in jih lahko pred setvijo z brano uničimo. To tako važno opravilo ni bilo povsod izvršeno. Plevel, ki je letos uničil najmanj 10 odstotkov pridelka, se bo nadalje razvijal po njivi in črpal rastlinam hrano in dragoceno vlogo.

Drugič. Pšenico moramo pred setvijo dobro očistiti. Triljerje imamo dovolj, če bi bili ti racionalno izkoristiti. Neočistena, s plevelnimi rastlinami okužena pšenica ne more dati zaželenega pridelka. Seme mora biti čisto in odbrano. S triljerji ločimo drobno in nerazvito zrnje od debelega in zdravega semena. Le to poslednje je uporabno za setev. Plevel je le rane sorte pšenice. Pri nas prideta v poštev »Mentana« in »Virgilia«. Seme moramo pred setvijo razkužiti. Razkužilo ne manjka, niti ni potrebno, da se tolači način uporabe teh, saj jih naši kmetje uporabljajo že več let.

Tretjič. Kaj delajo naše mišitince?

ORANJE ZA JESENSKO SETEV

Po statističnih podatkih imamo v okrožju okoli 160 sejalic. S tem številom bi lahko posejali skoraj celotno površino namenjeno žitaricam. Večina sejalic ni uporabna zaradi pravih okvar, katere bi lahko sami kmetje ali zadrage popravile. Lahko brez dvoma trdimo, da s setvijo na roke ne bomo nikdar dosegli visokih hektarskih pridelkov. Kakšne koristi imamo od setve s sejalcem? Prednosti strojne setve so sledeče:

1. S setvijo s sejalcem prihranimo predvsem 20–30 kg semena na ha. Tega dejstva ne smemo prezreti. Če vzamemo v poštev, da je pri nas v okrožju približno 5000 ha površine posejane s pšenico, bi na tej površini, prihranili s strojno setvijo najmanj 1000 q (10 vagonov) pšenice.

2. Seme, posejano s sejalcem, pride v zemljo do najbolj odgovarjajoče

globine. Rastline se na ta način bolj ukoreninijo in razvijejo. Vsa stebla dosežejo enako višino in so na enak način deležna sončne svetlobe in zraka.

3. Pri setvi na stroj (vrsta od vrste ne sme biti oddaljena manj od 20 cm) ostane med vrstami dovolj prostora za pomladansko in poletno pletje in osipanje. Zlitarice obdelujemo torej na enak način kakor krompir ali koruzo. S tem površinskim delom rahlamo zemljo in preprečimo razvoj plevelnih rastlin. To so tako imenovana kulturna dela, ki preprečijo izhlapevanje dragocene vlage iz zemlje.

4. Pšenico moramo seveda pravilno gnojiti. V času setve trsimo superfosfat in kaljevo sol, zgodaj spomladi pa v dveh obrokih nekaj dušičnih gnojil. Pred pomladanskim gnojenjem ne smemo pozabiti na branje posevkov in ko so rastline dovolj ukoreninjene, moramo pšenico osipati enako kot koruzo. V naprednih delih se želimo za ta namen kmetje poslužujejo posebnih strojev — okopalnikov.

5. Se nekaj ne smemo pozabiti. Kmetje, ki so letos sejali pšenico v nižjih legah (na primer koprski solni), so ostali razočarani nad pridelkom. Prevelika vlažna je preprečila normalen razvoj rastlin. Hektarski donosi pšenice v teh legah so bili porazni. To se letos ne sme več povtiriti. Sedaj je čas, da prihranimo čisti odvodne jarke (skolnine). Brez sistemacije zemljišče ne bo voda odtekala — v vlažnih tleh pa ne bo uspela nobena kulturna rastlina.

To so navesti, ki jih mora upoštevati vsak napreden kmet, če hoče priti do zaželenega pridelka.

Dr. Jurišević F.

FIZKULTURA IN SPORT

LAHKA ATLETIKA V SV. LUCIJI

Pirančani zmagali v troboju

Prejšnjo nedeljo so bile na igrišču športnega društva iz Pirana pri Sveti Luciji lahkoatletске tekme. Na teh tekmah v raznih disciplinah se je sre-

čalo v troboju domače moštvo »Piran« v Litlji in Novim mestom iz Slovenije.

Kljub temu, da igrišče ni bilo najboljše in je pri tekmah zelo nagajal veter, so posamezniki v raznih disciplinah dosegli lepe uspehe. Predvsem so omembe vredni rezultati nekaterih naših atletov, ki so se tokrat izkazali boljše od gostov. Dokaj bogat spored tekem je bil pester in zanimiv, bodisi pri moških kakor tudi pri ženskah. V končni lestvici je zasedlo prvo mesto moštvo iz Pirana v moških in ženskih disciplinah.

Med posamezniki je Zetto v skoku v daljino dosegel 6,36 m in za same 4 cm premagal Spana, zmagovalca litljske ekipe. Prav tako je omembe vreden uspeh Oliverja v teku na 400 metrov, ki ga je samo za las premagal Litljsčan Kozman.

V ženskih disciplinah se je dobro plasirala Kleva, je zmagala v teku na treh obrokih s prejšnjim rezultatom v času in stilu. Tudi ostali tekmovalci iz Pirana so se dobro izkazali. Do teh uspehov je veliko pripomogla tudi dobra organizacija tekem.

Končna lestvica je tale: Moški: I. Piran s 80 točkami, II. Litlja s 72 točkami in III. Novo mesto s 60 točkami.

ZA POZIVITEV SPORTA NA NASIH SOLAH

V nedeljo 14. t. m. z začetkom ob 8.30 uri bodo v Kopru lahkoatletске tekme med posamezniki in ekipam. Srednjim šol našega okrožja. Te tekme so posebnega pomena, ker bodo igri se bolj razvile.

prve med srednješolci in sijo preprani, da bodo dale lepe rezultate, ki bodo pokazali sposobnost srednješolcev v teh športnih disciplinah. Dosedaj je bila dejavnost na tem področju športa pri nas omejena samo na pešico sposobnih, ki pa niso bili v vrst študentov. To je bila posledica premajhne skrbi za to odgovornih ljudi, kajti na solah lahko dobimo dobre atlete, ki bi si v prihodnosti lahko ustvarili svojo kariero v tej športni panogi.

Prepričani smo, da bo to »prvok« tekmovalcev študentov v našem okrožju pokazalo dobre rezultate in da bo to povod za nadaljnji razvoj lahke atletike pri nas.

STRELSKI SPORT

V nedeljo je bilo športno strelsko tekmovalstvo med člani Strelske zveze Istre in Mariborom. Izid tega dvoboja so sledeči:

Moški ekipi: mladinska Maribor prvo mesto s 513 točkami, mladinska Koper II. mesto s 419 točkami. Moška ekipa Maribor III. mesto s 378 točkami, moška Koper pa s 173 točkami.

Od ženskih ekip pa je Koper dosegel prvo mesto s 111 točkami, Maribor pa II. mesto s 102 točkami.

Mali oglasi

Gortan Ugo, roj. 7. II. 1922 v Prestranku pri Posojstvi, sedaj stanujoč v Skočjanu št. 2, Koper, je izpuštil osebnostno izkaznico, orožni list, in lovsko izkaznico dne 7. X. 1951. Najdeltelj se naproša, da iste vrne, v nasprotnem slučaju jih proglasa za neveljavne.

DEKLE s srednješolsko izobrazbo in enoletnim trgovskim tečajem išče kakršne koli zaposlitve. Ponudbe na Orosko okrevalec v Savudriji (Goiob).

PONUDBA ZA POPRAVILNO STREHE

Uprava Ljudskega gledališča v Kopru vabi gradbeno podjetja v Istrskem okrožju, da pošljejo ponudbe za popravilo in prekritle strehe male dvorane gledališča. Prosim, da pošljejo ponudbe do 20. oktobra t. l. na naslov: Uprava Ljudskega gledališča Koper.

OBVESTILO FILATELISTOM

Filatelistični klub v Kopru poziva vse člane, naj poravnajo članarino do 31. t. m. Članarina za stare člane znaša letno 120, za nove pa 150 din. Člani, ki ne bodo v določenem roku poravnali svojih obveznosti, bodo brez nadaljnjega izbrani iz seznama članstva. To velja tudi za dvig znamk, ki jih morajo člani osebno dvigniti v klub.

„AZA“

ALBIN ZABRIG V KOPRU

Nazorjeva ulica 2,

poštni predal 31, telefon 24

Zaslopušništva — posredništva — upravni posli — reklama — prevodi

Cepimo pse proti steklini da preprečimo širjenje kužnih bolezni

Istrski okrožni ljudski odbor je dne 26. aprila 1951. izdal na podlagi odredbe o obveznem zatiranju in preprečevanju živalskih kužnih bolezni, odločbo o obvezni registraciji in obveznem cepenju psov proti steklini.

Po odredbi je dolžan sleherni lastnik ali oskrbnik psov, pse prijaviti, jih cepiti ter plačati pristojbino (takso).

OLO — Poverjenstvo za kmetištvo je organiziralo v vseh KLO, da je veterinar ob določenem dnevu pse cepil ter istosčasno dajal znamke za pse kot potrdilo o registraciji. O tem so bili vsi lastniki psov, potem KLO obveščeni za dan, uro, kraj in da kako bo cepljenje. Nekateri lastniki psov so res prišli in napravili svojo dolžnost, drugih pa ni bilo niti blizu. OLO — Poverjenstvo za kmetištvo je ponovno organiziralo cepljenje za zamudnike, toda tudi tokrat se zamudniki niso javili. Vzemimo n. pr. malomarnost kmetov KLO Bertolci-Santoma, ki niso niti enega psa prijavili ne na prvo cepilnico, pa niti ne na drugo. To je izrazil primer nejalosnosti kmetov do kmetov iz drugih KLO, ter cepilnice v registraciji je bila izvedena v svrhu preprečevanja raznašanja živalskih kužnih bolezni potom psov iz ene vase v drugo, in ni bila napačna samo preprečevanje, ker vzhajamo samo primer širjenja kakoršne kuge, katere širjenje ob času epidemije lahko pripisemo brez 90% psov. Ključem t. j. psov brez gospodarja. In ta registracija je imela namen da se ob priliki neke živalske epidemije lahko vse pse zapre, da se ne kretajo svobodno in da ne raznašajo bolezni.

Vse to bi se morali kmetje iz Santoma-Bertolci zavedati, kakor bi se morali tudi zavedati, da v od-

redbi o obveznem zatiranju in preprečevanju živalskih kužnih bolezni postoje tudi kužni za kršilce, Zato je dolžnost posejane kmeti, da upošteva odredbo, ker se mora zavedati, da vsaka odredba pomeni izboljšanje za skupnost.

OLO — Poverjenstvo za kmetištvo bo te dni še enkrat vršilo cepljenje psov. Zamudnike, ki se na ta tretji pregled se ne bodo odzvali, bo OLO — Poverjenstvo za kmetištvo po odredbi kaznovalo. Organi NZ pa bodo te neregistrirane in necepljene pse postrelili. Zato kmetje, zamudniki pomislite malo ter prijavite pse ob določenem času na cepilnice, tako da ne boste imeli posledic!

Raša narodna pesem

GOR ČEZ IZERO

Gor čez Jezero, gor čez gmajnico, kjer je dragi dom z mojo zibelko, kjer so me zibali mamica moja in prepevali: haj, haj!

K' sem se majhen bil, sem bil dro vesel, sem več barti, k' tero pesem pel; zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom zdaj ni več moj ljubi, dragi dom.

Hiša očina, ljuba mamica, oh da b' našel še enkrat oba; da našel bi se mamico mojo, pa bi speval spet: haj, haj!

MOJ OČKA SO MI REKLI

Moj očka so mi rekli: Oženi se moj sin!

Tam gori na planinci oženi se moj sin!

Kako se bom oženil, k' nobene ne poznam. Tam gori na planinci nobene ne poznam. Ponoči bodem ljubil podnevu na oral. Tam gori na planinci podnevu na oral.

MOJ OČKA IMA KONJČA DVA

Moj očka ima konjčca dva, oba sta bela simeljna. Za enega poprosil bom, da drevi v vas pojedejz bom. Ko drevi v vas pojedejz bom, pri ljubi se oglašil bom. Konjčca bo dala v štalico, mene pa v svetlo kamrlico.

JOSIP JURČIČ:

Kozlovska sodba v Višnji gori

Nekaj let je temu, kar sem — meni se zdi, da v Novicah pravil o višnjanskem loncu in njegovi usodi. In zameril sem se bil nekemu možu, da je še dandanes grozovito hud name, dasi tudi mi se na misel ni prišlo, da bi ga bil razžalil. Hvalil naj bi me možek, hvalil, da njegovo rojstno mesto slavim. Pa saj vem, da pride še tisti dan, ko se mi bodo oči odprle, zlasti potem, ko bom še druge starine njegovega mesla svetu razkril, kar sem ravno zdaj namenjen. Veliko sicer vem o Višnji gori, vem na priliko o nekem slovečem polžu povedati in drugo, pa tega ne bom raznašal. Tudi o fisti glasovih črešnjih, ki bajé v Višnji gori raste in rodi že dokaj let, pa ne vedó Višnjane, ali so črešnje črnce ali belice, ker jih otroci vselej zelene pojedo, — tudi o tej ne bom govoril, temuč za zdaj naj samo višnjansko sodnisko bistroumnost pohvalim, naj namreč povem, kako je telda v starem času sloveča pravda zasran Lukež Dmrljčeva kozla in nepopaseneva vrta Andraša Slamorezeca.

Lukež Dmrlja, višnjanski mešanec, ni sicer svojega mleka pil — ker v fistem starodavnem času, ko je on živel, bilo je še menj kravjih repov v Višnji gori ko današnji dan; Lukež Dmrlja ni za nemške kandidate glasoval, ker ta čas ni bilo za nobenega freba, vendar je imel ta Lukež Dmrlja svojo lastno hišo sredi mesta. Res ni bila velika, pa bila je gostoljubna, zakaj večna vrata so noč in dan na stečaj odprta stala in če je kak pesek mimo tekel in mu je kaj na um prišlo, stopil je v to vežo, nogo zavznignil in kaj popustil. Tudi ljudje so posebno ob semanjih dnevih svoje počutke v Dmrljevo vežo hodili odpravljati. In naš Lukež, postaren, suh, ključkonos mož, ki je od pomnetja že za ponočnega čuvaja služil, ni se kdovekaj in kako zmenil za te in take nemese navade fuji psov in fuji, največ kmetijskih ljudi. Eni trdijo, da je bil tako bogaboječ

in potrpljiv; drugi pa hočejo bolj vedeti in pravijo, da je imel čuvaj Dmrlja nekaj fistege, boggavereč morda čim več vrednega ponosa na sebi, kateri se vsem višnjanskim meščanom bajé od roda do roda deduje in zapušča, da sen ne menijo veliko, kaj in kako delajo »kmečkiški cepci« okrog njih.

Več kakor gospodar Dmrlja je pa porajal njegov kozel Lisec, ki je bil zaradi pomanjkanja boljšega hleva v veži privezan, za te goste. Kadar koli se je kak pes oglašil v vežo, frgal je Lisec nemilomilno svojo močvžo in roge nastavljal in pripravljal se na trk. Iz tega je dostikrat prišlo, da se je več psov zbralo okrog niega in brez prefrganja lajalo, da so vsi višnjanski otroci v kup vrel in ubozega Lisca kamenjali in z blatom cokali za Boga svetega.

Kdo pamečen se bo torej čudil, če se je nesrečni kozel Lisec nekega popoldne, ko je Dmrlja ravno kradoma v hosti zanj zelenje smukal, izrgal in mekelaje na ves dir po višnjanskem mestu bežal pred psovi in otroki.

Ko se sotri hval, naveličajo se Lisčevi sovragi ubozega bradača drvajšali in Lisec se odahne ravno tam za kamenjem, kjer se je nekaj tisti glasovili polž rodil, katerega so Višnjane, če se prav slši in bere, po božje častili. Tam tedaj se kozel Lisec usede, roge po koncu pomoli in z brado majatje prežveka poklajo in premišlja, kam bi šel. Pozabi vse reve in nadloge in neka sladka čel prošlosti ga ebide, ko pod seboj zagleda zeleni vrh mesnega svefovalca Andraža Slamorezeca.

Po neutrudnem preizkovanju se mi je dalo zvedeti, kdo in kakov je bil ta Andraž Slamorezec. Da je bil mesni svefovalec, to sem popred vedel. Stori, po meni iznajdeni akti pa se pristavljajo, da je bil človeče na kraških nogah, premožen čez trebuh, da je rad speh in čebulo jedel in — kar je morda še imenitnejše — da je bil strupen sovražnik ponočnega čuvaja, Lisčevega gospodarja Lukeža Dmrlje. Da ga je pa tako na smrt sovražil, to se je neki tako godilo:

Andraž Slamorezec je imel, dasi že peideset let star, najlepšo mlado ženo, kar se jih je pred

in potem rodilo v višnjanskem mestu. Res je sicer, da mlajši rod starodavnih Višnjancev slovi zaradi nrvnega in čednostnega življenja, ali izjemki se dobo do povsod. Kleopatra in Didona v Afriki, grška Helena in druge zgodovinske lepote nam pričajo, kaj ulegne lepa ženska kolobocije in nadloge napravi sebi in drugim, da ulegne še pobožnega moža prevartiti itd. Tako so tudi v Višnji gori ob fistem času nekateri šemežni mladi babjaki škiliili za Slamorezelo. Lukež Dmrlja je bil tako nesrečen, da je nekaj ponoči, ko je deseto uro klical, naletel nekoga te vrste, kako se je ob Slamoreščevem zidu vzpenjal do okna. To je razsrdilo in razkačilo njegovo moralnost in pravil je o tej neslišani grobiji drugo jutro po vsem mestu. Andraž Slamorezec ni veroval vsega tega in trdi je, da je Dmrlja obirallec, širokousnež, potepuh in slepar. Pri prvi seji mesnih očelov je nasvetoval, naj se mu vzeme ponočno stražarslvo. Ali tudi Dmrlja je imel prijateljje in Slamoreščev nasvet je padel z vsemi zoper tri glasove. Od fiste dobe je bil Dmrlja Andražu trn v peti in gledal in pazil je dan na dan, kako bi ga dobil.

Pa vrnilo se h kozlu Liscu.

Ta je, kakor smo povedali, poželjivo s kamenja ogledoval zeleni vrh mesnega svefovalca. Kaj ko kozel prišel do glavnatega zelja, vabljive solate, lepe deleje in druge zelenjave, misli si je naš Lisec: In ni dolgo preudarjal, temuč s kozio brado svojo je pokimal, vzdignil se in šel proti vrtu Andraža Slamorezeca.

Toda vrh je bil ograjen okrog in okrog z lesenim plotom peš pidi in tri palce visokim. Pomerjal je kozel Lisec na vse, kako bi noter prišel, ali ni se dalo.

Spne se s prednjimi nogami vrh plotu in gleda s predgrečnim veseljem in veliko poželjivostjo na vrh, obenem premišljuje, kako bi se dal plot podreti, preskočiti ali karsibodi.

Pa kaj se zgodi?

Ravno v tem stanju ga zagleda gospod Andraž Slamorezec. On je ravno nekaj kislega mleka posrebral za popoldnje/kosilo in je ravno premišljal

— vedi ga Bog kaj — ko Dmrljevega kozla ob plotu zapazi in njegovo hudobno namembo razvidi. Razkačen popade — ne vem, če burkile ali škorkijo in dirja na plano s frdnim namenom, da bi hudobnega Dmrljevega kozla do golove smrti potolkel. Lisec, nedolžni kozel, nič hudega vajen od starejših ljudi, prijazno mekleče in meni: ta mi bo ploč odprl in jaz idem na vrt. Slamorezec, ko bliže dojde, za mahne in od tisti uri bi bil ubozega Lisca potolkel na žive in na mrtve, da ni bil ob hipu sam samca Lukež Dmrlja, ki je Lisca s strahom in skrbjo iskal, priskočil, Slamorezeca za roko zgrabil in tako govoril: »Stojte, nehaite, jenajte, zlega ne delajte, o Slamorezec! Moj kozel nedolžni nič hudega ne misli, nikarte ga ne pobijajte.«

Pač bi bil očanem Slamorezec v tisti minuti Dmrljo potepel, da ni bil ta mojnješi. Tako pak se mu je bridko zagrozil in dejal: »Molči, Dmrlja in tvoj kozel hudobni, jaz te bom tožil na veliko pravdo pri mesni sodnji.«

»Ni vam krivice, kar hočete, storite,« pravi Dmrlja, prime kozla Lisca za brado in ga frikrat pripali z gorjaco.

»Hudobna volja je v svetem pismu prepovedana kakor hudobno dejanje, pomni to ti in tvoj kozel,« pravi Slamorezec.

Tako se je reč iztekla. In čez šest dni in šest noči so sedeli mesni očete, župan iz Višnje gore, svefovalci, vsi starešine in vsi veljaki. Imeli so sodbo pred seboj, veliko pravdo kozlovsko.

Tožnik je bil Andraž Slamorezec, toženec je bil pričujoč: prvič Lukežev kozel Lisec s svojo brado; drugič njegov gospodar in advokat, sam Lukež Dmrlja. In mnogo, dreminogo množice Višnjancev je bilo zbrane, modrih možakov in pamefih ženic, ki so poslušat prišli, kako bo tekla imenitna kozlovska pravda.

In vstal je v tem sodnjem zboru višnjanskih modriharov, starešin in sodnikov Pavle Zaroport, prvi sodnik in župan tega starega mesla. In svelló je sodnik Zaroport, prvi sodnik in župan tega starega mesta. In svelló je sodnik Zaroport za zbrani množici pogledal, trikrat z ustmi začemakal in glas povzdignil menda tako-le: (Konec prih.)

